

LATINSKÁ AMERIKA A ČESKÉ ZEMĚ V KONTEXTU GLOBÁLNÍCH DĚJIN

Jaký je ekonomický význam LA?

Pozice LA v globální ekonomice?

Pořadí	Kontinent	HDP (US\$miliard)
1	Asie	36 764
2	Severní Amerika	26 803
3	Evropa	23 499
4	Jižní Amerika	3 244

Velký trh – 679 milionu obyvatel (Evropa 741)

Brazílie 213 milionu obyvatel, HDP: 1 445 miliard USD (srovnatelné s Ruskem), polovina HDP JA

Významný vliv USA, v posledních letech Číny

NORTH AMERICA

26.298 Trillion

EUROPE

23.614 Trillion

ASIA

36.383 Trillion

SOUTH AMERICA

3.019 Trillion

AFRICA

2.601 Trillion

AUSTRALIA

(Oceania)
1.894 Trillion

VÝZNAM PRO SVĚTOVÝ EKOSYSTÉM

- Třetina světových zásob sladké vody
- Pětina lesů
- 12 % světové orné půdy
- Mimořádná biodiverzita
- Značné zdroje spojené s těžebním sektorem

MIMOŘÁDNÉ PŘÍRODNÍ ZDROJE

- 49 % světových zásob stříbra (Peru, Chile, Bolívie, Mexiko)
- 44 % světových zásob mědi (Chile, Peru, v menší míře Mexiko)
- 33 % světových zásob cínu (Peru, Brazílie, Bolívie)
- 22 % světových zásob železa (Brazílie, Venezuela, Mexiko)
- 20 % světových zásob ropy (Venezuela)
- Přírodní zdroje a zemědělství představuje více než 70 % vývozu

ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE

- 12 % světové zemědělské produkce
- Brazílie největším světovým producentem kávy, soji, cukrové třtiny
- Argentina mezi pěti největšími producenty soji, kukuřice
- Mexiko největším producentem avokáda
- Kolumbie mezi pěti největšími producenty kávy, avokáda
- Kostarika největší vývozcem ananasu
- Ekvádor největším vývozcem banánů

- Rýže, kakao, fazole, rajčata, banány, dýně...

- Brazílie největším producentem kuřecího masa a druhým největším hovězího masa
- Argentina čtvrtým největším producentem hovězího masa

V průběhu 20. století - hlavní čs. partneři v LA – jaké země a proč?

Meziválečné období – Argentina, Brazílie

Po válce – Argentina, Brazílie

Od roku 1960 – Brazílie, Argentina

Specifická pozice Kuby (mimo statistiky obchodu s LA)

Po roce 1989 – zcela dominantní pozice Brazílie

Jaká je pozice LA v současné čs. zahraniční politice?

Kolik procent obchodní výměny tvoří obchod s LA?

SOUČASNÝ STAV

- LA má pro českou ZP marginální význam
- Ztráta významu po roce 1989 – nekoncepčnost
- Radikální proměna politiky vůči Kubě
- Ústup z ekonomických pozic
- Pokles diplomatického zastoupení – kde?

DIPLOMATICKÉ ZASTOUPENÍ

- Uzavření ZÚ (Montevideo 2009, San José 2010, Caracas 2011, Bogota 2010 znovuotevření 2012)
- Velvyslanectví v 7 zemích:
 - Argentina
 - Brazílie
 - Chile
 - Kolumbie
 - Kuba
 - Mexiko
 - Peru
- LA součástí Amerického odboru

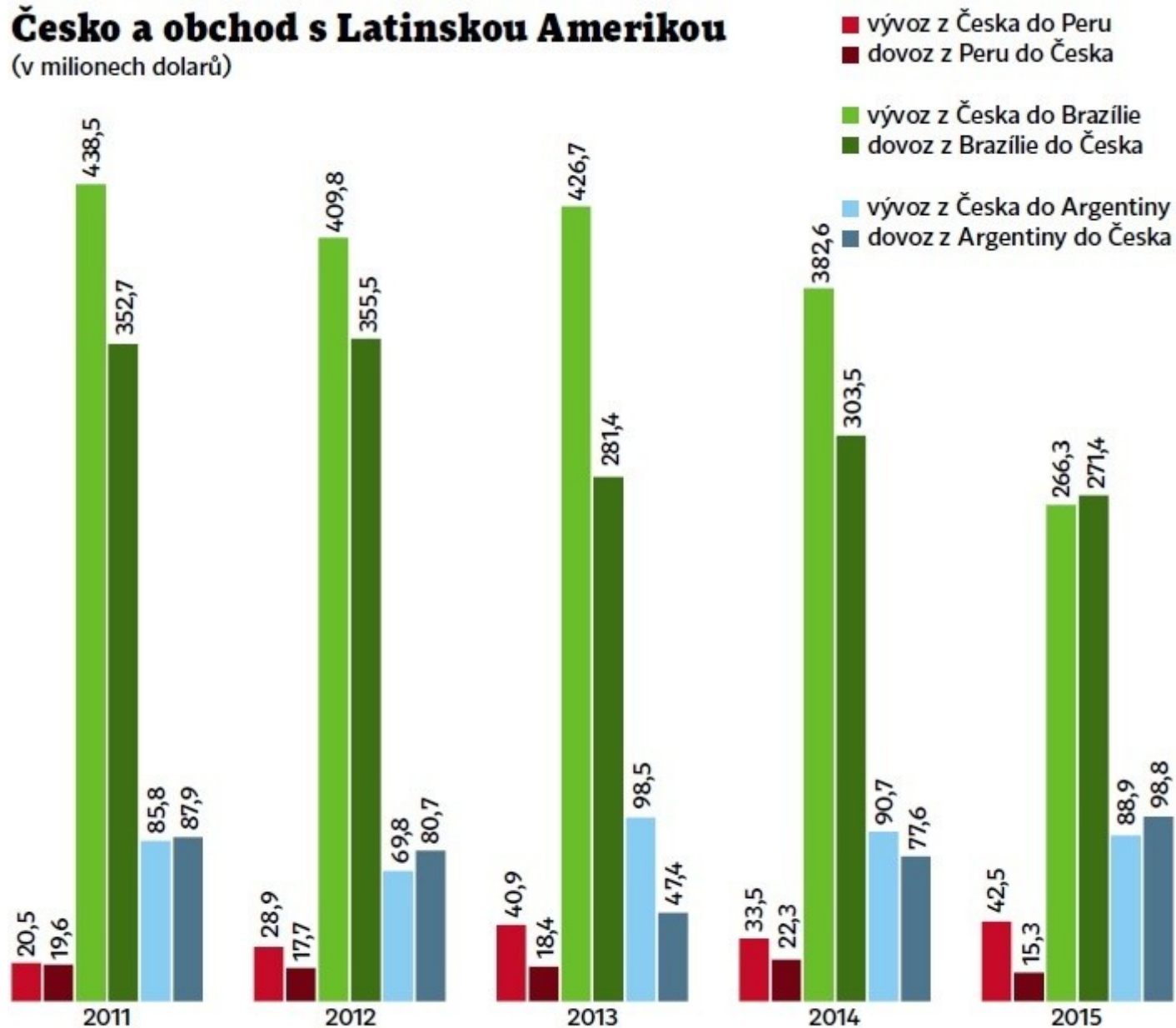
EKONOMICKÁ SPOLUPRÁCE

- Nejdůležitější část české ZP
- Seznam prioritních zemí MZV: Brazílie a Mexiko
- Velmi malý rozsah – méně než 1 %
- Brazílie: 0,2% českého vývozu

Česko a obchod s Latinskou Amerikou

(v milionech dolarů)

ZDROJ: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

EKONOMICKÁ SPOLUPRÁCE

Potenciál růstu

- „Československo“ známou značkou
- Tradice českých výrobků
- Rychle rostoucí ekonomiky (Peru, Kolumbie)

Negativní faktory

- Konkurence – ústup z pozic v 90. letech
- Absence dlouhodobé strategie vůči regionu
- Protekcionalismus (mimořádně vysoká cla)
- Nestabilita prostředí (střídání vlád radikálně odlišných orientací)

DALŠÍ VÝVOJ

- multilateralismus (EU)
- Malý zájem českých médií x jiné kanály (technologie, proces globalizace)
- Propagace LA kultury: kulturní instituty, filmové festivaly, nárůst migrantů, neformální prostory
- atraktivita regionu (kultura, cestovní ruch)
- Akademický zájem – tradice

AKADEMICKÝ ZÁJEM

- Ve srovnání s jinými regiony více expertů (xAFR)
- Tradice
- Hispanistika od meziválečného období
- Politický význam po kubánské revoluci

- Středisko ibero-amerických studií, FF UK, Praha
sias.ff.cuni.cz – 1967 – Josef Opatrný

Katedra politologie – iberoamerická studia, FF UHK –
Jan Klíma

Další pracoviště, spíše jednotlivci (hydrolog a geograf
Bohumír Jánský - PřF UK)

DĚJINY VZTAHOVÉ PROBLEMATIKY A JEJÍ VÝZKUM

- Dějiny zahraniční politiky a vzájemných kontaktů
- Archiv MZV
- Národní Archiv
- Archiv bezpečnostních složek
- Paměti, cestopisy, dobový tisk
- Digitalizace <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php>

PERIODIZACE

- Koloniální období
- 1820-1918
- 1918–1938
- 1948-1968
- 1969-1989
- 1989-

KOLONIÁLNÍ OBDOBÍ

- Systematická kolonizace Španělů z Karibiku – Mexika – dále na jih
- Portugalsko Brazílie

- Ostatní země od 17. století v oblasti Karibiku
- Británie (Belize), Francie (Saint Domingue, Guayana), Holandsko (Surinam, Curacao), Švédsko (Guadeloupe)

- Jaké plodiny pocházejí z LA?

KOLONIÁLNÍ OBDOBÍ

KONTAKTY V KOLONIÁLNÍM OBDOBÍ

- První česky psaná informace o americkém kontinentu vydaná tiskem – Spis o Novém světě-1506 – Plzeň – Mikuláš Bakalář
- Od počátku 16. století byl do Španělské Ameriky zákaz přístupu cizinců
- První návštěvníci z Českých zemí na počátku 16. století – odborníci na dolování z oblasti Krušných hor
- Až do druhé poloviny 17. století pouze jednotlivci

KONTAKTY V KOLONIÁLNÍM OBDOBÍ

- První skupiny obyvatel českého původu od 2. poloviny 17. století – jezuitští misionáři
- 1678-1767 působilo v Novém světě asi 160 jezuitů z České provincie – stavitelé, lékárníci, lékaři
- Film Mise (1986)
- Josef Neumann – spis o Tarahumarských povstáních
- Samuel Fritz – zakreslil mapu Amazonky
- V 18. století obchod s českým sklem

TADEÁŠ HAENKE

- 1761-1816
- Botanik, lékař, etnograf
- Účastník výpravy A. Malaspiny
- Pětiletá expedice (1789-1794), mapující západní pobřeží JA
- Haenke expedici opustil, usadil se v Bolívii

- Kontakty s evropskými botaniky – posílal do evropských muzeí minerály, rostliny...
- popsal řadu neznámých rostlin - objevil viktorii královskou, dělal objevy s chilským ledkem

VZNIK SAMOSTATNÝCH LA STÁTŮ

- V první třetině 19. století
- Důsledkem prohlubující se krize Španělského království – z nejbohatší země Evropy, zaostalou periferií – kreolské elity si uvědomovaly nevýhodnost závislosti
- Výsledkem zásadní politické, ekonomické a sociální změny

VZNIK SAMOSTATNÝCH LA STÁTŮ

- Zánik starých tržních mechanismů
- Nové vládnoucí třídy
- Politická nestabilita
- Zaostalost, pomalá industrializace
- Velmi malá hustota zalidnění (1800 – 19 milionů)
- <https://www.youtube.com/watch?v=CECuCSwydPk>
- Imigrace
- Roste vliv evropských velmocí: V. B. (ekonomický) a Francie (kulturní)

TERMINOLOGIE

- Hispánská Amerika
- Iberoamerika
- Latinská Amerika

KONTAKTY V 19. A NA POČÁTKU 20. STOLETÍ

- 19. století: první skupiny emigrantů
- Výrazná většina směřovala do USA
- Výjimečně do Latinské Ameriky – Brazílie, Argentina, Chile
- Změna po roce 1921 přísné kvóty do USA (z Československa cca 3000 osob)
- Vysoce specializování odborníci v cukrovarech, pivovarnictví, strojírenství

PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA A LA

- Jaké byly hlavní motivace kontaktů první ČSR s LA?

NEZÁVISLÉ ČESKOSLOVENSKO

- Otevřená ekonomika
- Zdědilo 60–70 % průmyslového potenciálu monarchie
- nutnost republiku s omezeným vnitřním trhem integrovat do světového obchodu
- Export průmyslových výrobků x dovoz surovin

HLEDÁNÍ NOVÝCH ODBYTIŠŤ

- Malá tradice – Rakousko-Uhersko velmi málo aktivní v LA
- Nová neznámá značka
- Konkurence Německa, Západní Evropy
- Tradiční ruský trh paralyzován
- Rozvoj nových diplomatických a ekonomických vtaů
- Před hospodářskou krizí tvořil export 30 % čs. HDP
- 30. léta úpadek exportu– problémy tradičních odběratelů
hledání nových mimoevropských trhů

NAVAZOVÁNÍ KONTAKTŮ SE STÁTY LATINSKÉ AMERIKY

- LA v meziválečném období – charakteristiky?

NAVAZOVÁNÍ KONTAKTŮ SE STÁTY LATINSKÉ AMERIKY

- V roce 1920 cca 90 000 000 obyvatel
- Velké nerostné bohatství, zemědělské produkty
- Pokračující industrializace – potenciál pro export
- Výrazný nárůst ekonomického a politického vlivu USA
- „american way of life“ x stará a svérávná Evropa

USTAVENÍ RELACE

Hlavním motorem relace vždy byla a stále je obchodní výměna

- 1920 Brazílie
 - 1921 Uruguay
 - 1921 Bolívie
 - 1922 Peru
 - 1922 Mexiko
 - 1924 Argentina
 - 1924 Chile
-
- mnohdy komplikované určit začátek relace
 - Obě strany uznávaly jiné datum
 - Prezidentský dekret jmenující vyslance x předání pověřovacích listin (datumzaslání kopie x jejich osobní předání prezidentovi)

DIPLOMATICKÉ ZASTOUPENÍ

- V meziválečném období latinskoameričtí diplomaté spravovali celý prostor střední Evropy
- První argentinský vyslanec měl sídlo ve Varšavě (spravoval Československo a Finsko)
- Chilský, uruguayský vyslanec měli sídlo ve Vídni – neustále na cestách, obtížná komunikace
- Generální konzuláty
- Honorární konzuláty – široká síť – německy hovořící obchodníci a průmyslníci židovského původu – snaha získat společenskou prestiž (majitelé textilních továren, pivovarů)

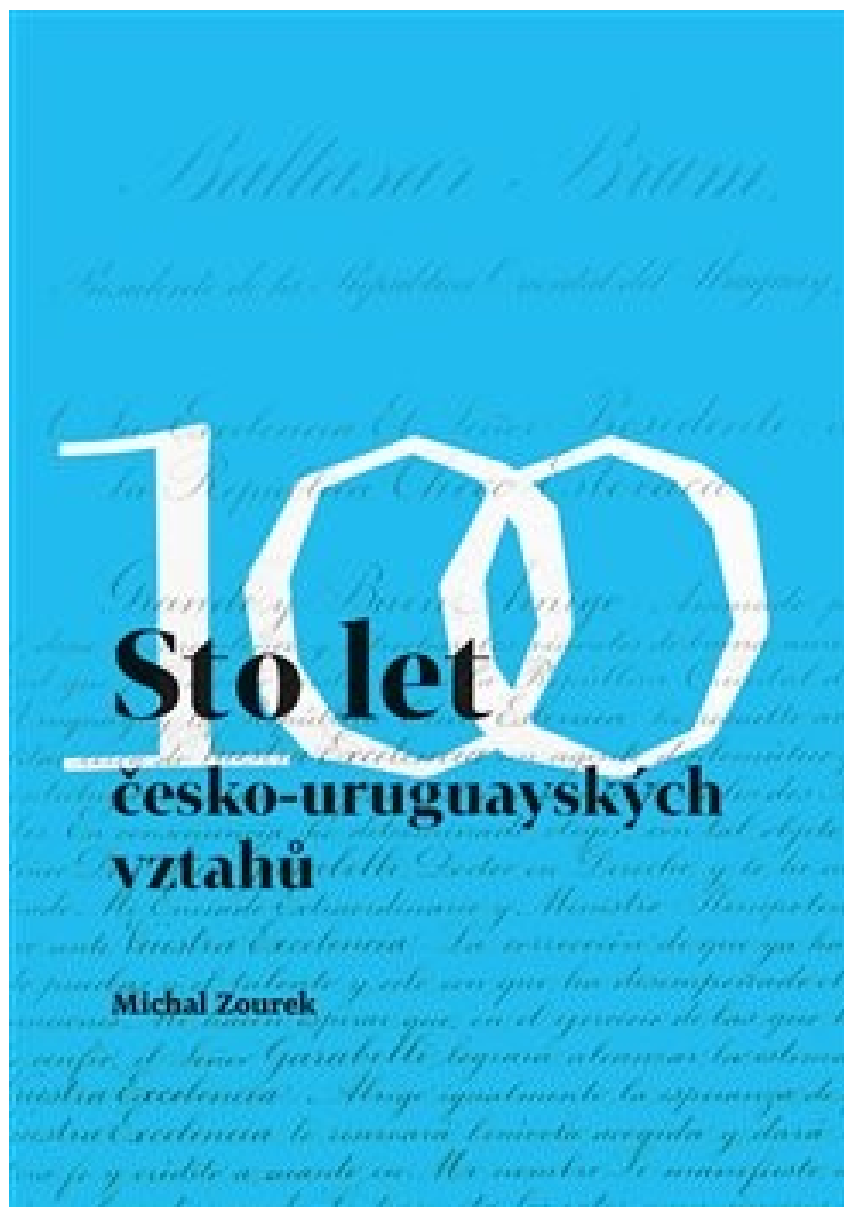

ČESKOSLOVENSKÁ VYSLANECTVÍ

- 1920 vyslanectví v Brazílii (na dlouhou dobu jediné – generální konzuláty)
- 1927 Mexiko
- 1929 Argentina
- 1931 Chile
- 1935 Venezuela, Kolumbie
- 1937 Peru

NAVAZOVÁNÍ KONTAKTŮ SE STÁTY LATINSKÉ AMERIKY

PRVNÍ POKUSY O KONSOLIDACI EXPORTU

- Přímý vývoz byl z počátku minimální – role zprostředkovatelů – přístavní centra
- Jednoznačně nejdůležitější Argentina (polovina vývozu do Jižní Ameriky)
- Druhé místo Brazílie
- S velkým odstupem Chile – jako s jediným státem tradičně vysoce pasivní obchodní bilance

VLIV HOSPODÁŘSKÉ KRIZE

- Rozšíření diplomatického zastoupení
- Nárůst obchodní výměny s mimoevropským světem (v procentech)

Tabulka 2.1 Teritoriální vymezení československého zahraničního obchodu v letech 1924, 1929, 1934 a 1937 ¹¹⁹

Oblast	1924	1929	1934	1937
Amerika	6 %	9,2 %	11,6 %	14,8 %
<i>z toho USA</i>	4,9 %	6,3 %	6,2 %	9,0 %
Asie	1,7 %	3,1 %	6,2 %	8,0 %
<i>z toho Indie</i>	1,0 %	2,1 %	2,7 %	2,8 %
Evropa	91,6 %	85,4 %	77,9 %	71,7 %

POMĚRNÉ ZASTOUPENÍ LATINSKÉ AMERIKY

- 1929 – vývoz do Latinské Ameriky 2,9 %
- 1935 – vývoz do LA 3,5 % a dovoz 5,3 %
- 1937 – vývoz do LA 4,4 % a dovoz 6,2 %

- Procentuální nárůst neimplikuje růst objemu

- Vývoz do Asie a Afriky naopak statický

- Vývoz do Indie (1929 a 1937) – 1,2 % a 1,3 %
- Vývoz do Egypta (1929 a 1937) – 1,2 % a 1,0 %
- Vývoz do Argentiny (1929 a 1937) – 0,9 % a 1,6 %

VLIV HOSPODÁŘSKÉ KRIZE

- Ve dvacátých letech čs. aktivní bilance
- V první polovině 30. let pasivní
- Ve druhé polovině 30. let znovu aktivní

- Navzdory procentuálnímu nárůstu obchodu s Latinskou Amerikou – úroveň objemu z roku 1929 byla dosažena až v roce 1936

- Vrchol obchodní výměny 1937 a 1938

- Slibný vývoj zastavil politický vývoj v Evropě

POLOŽKY OBCHODNÍ VÝMĚNY

- Československý vývoz velmi rozmanitý
- Železo, stroje, textil, sklo, slad, cukr
- zbraně (válka o Chaco - 100 000 pušek a kulometů ZB 26 a VZ 24 pro Bolívii)
- Dovoz zacílen na suroviny a zemědělskou produkci
- Kůže, vlna, maso, káva, ledek

PŘISTĚHOVALECTVÍ

- V první polovině 20. let omezení do USA
- V polovině 30. let: V Mexiku 850 osob, v Brazílii 7 000, v Argentině 30 000
- Především zkušení dělníci, obchodníci, technici (pivovarnictví, těžba ropy, železnice) – vyjma PRSP
- československá vláda neměla zájem na podpoře emigrace – nepodporovala - propaganda proti vystěhovalectví

PRESIDENCIA ROQUE SAENZ PEÑA

- Založena roku 1912 v provincii Chaco
 - První české rodiny 1913 – pěstitelé bavlny, kteří neuspěli v Texasu
 - Petr Šašvata z Velkých Bílovice – následně řada krajanů
 - Největší krajanská komunita v Latinské Americe
 - Celkem v Argentině 40 000 osob českého původu
 - <https://www.youtube.com/watch?v=LpdYyD0ceYs>
-

PRSP

BUENOS AIRES CELEBRA REP. CHECA Y ESLOVAQUIA

KULTURNÍ STYKY

- Řada českých krajanských spolků
- Sokolské organizace, taneční skupiny
- Česká vláda vysílá učitele češtiny na čtyři místa
- <https://www.youtube.com/watch?v=zwGV7bQpFIU>

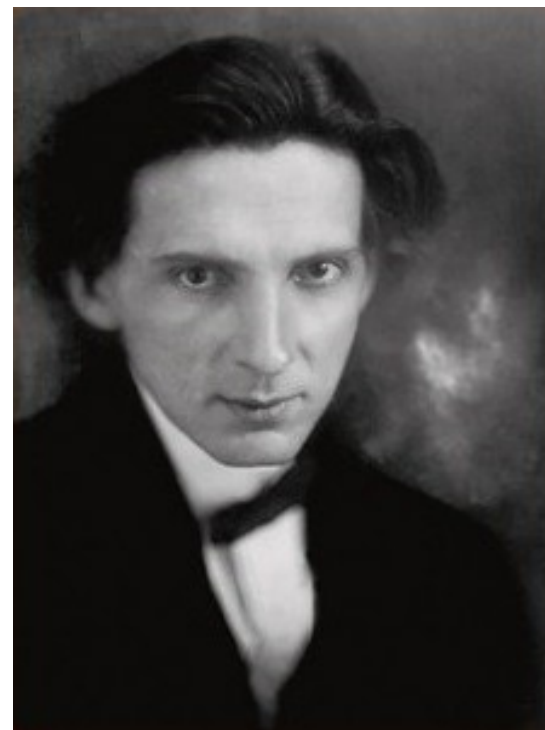
CESTOVATELSTVÍ

- Enrique Stanko Vráz – *Napříč rovníkovou Amerikou* (1900)
- František Čech Vyšata – *Patnáct let v Jižní Americe* (1927)
- Josef Ladislav Erben – *Po stopách dobyvatelů, osvoboditelů a diktátorů* (1937)
- František Alexander Elstner – *Tango argentino* (1942)
- Alberto Vojtěch Frič – *Indiáni Jižní Ameriky* (1943)
- <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:eae03b30-22bb-11e4-8f64-005056827e52?page=uuid:2d38c080-3ffc-11e4-bdb5-005056825209>

CESTOVATELSTVÍ

- Alberto Vojtěch Frič (1892–1944)
- Etnograf, spisovatel, lovec kaktusů
- Dobrodruh, autor několika knih
- V letech 1903-1929 podnikl 8 cest do Jižní Ameriky
- Fotografie, předměty (Náprstkovo Muzeum)
- Deset let života mezi indiány, zejména v Paraguayi (Čamakoko) – indiánská žena – mnoho potomků

CESTOVATELSTVÍ

CESTOVATELSTVÍ

ROZHOVOR

Paraguayský indiánský kmen Čamakoko dnes čítá asi dva tisíce obyvatel. Dvěma stovkám z nich koluje v žilách česká krev po slavném cestovateli Alberto Vojtěchu Fričovi (1888–1944), který se v Jižní Americe zamiloval do půvabné Lorai, s níž zplodil dceru Hermínu. „Kdo ví, zda Alberto o své dceři věděl,” říká YVONNA FRIČOVÁ (65), manželka Fričova vnuka, správkyňe jeho archivu a spoluzakladatelka občanského sdružení Checomacoco, které indiány Čamakoko podporuje. Jak se syn náměstka pražského primátora dostal ke svým dobrodružným cestám? A jak se v Paraguayi žije jeho potomkům?

Indiáni s českou krví

CESTOVATELSTVÍ

- Alberto Vojtěch Frič (1882–1944)
- Checomacoco – organizace podporující paraguayské indiány s českými kořeny – 200 lidí – potomků Friče – vnuk Rodolfo
- <https://www.youtube.com/watch?v=cBfwp9ikZq4>
- <https://www.checomacoco.cz/>
- <http://drkrasa.org/storage/checomacoco/checomacoco.htm>

CESTOVATELSTVÍ

- Alberto Vojtěch Frič (1892–1944)

- Čerwuiš – Červíček

- Indián kmene Čamakoko

- Fryč ho v roce 1908 přivezl do Prahy, kde pobýval asi rok

- Po návratu měl problémy se přizpůsobit domorodému způsobu života – propadl alkohol

NÁSTUP NACISMU

- Latinskoamerické úřady pomáhaly židům se získáváním víz, vyvážet jejich majetek – častá korupce
- Silná židovská komunita v LA (Argentina 300 000, hlásí se k židovství asi 180 000, šestá největší komunita)
- Březen 1939 vyhlášení Protektorátu
- Většina států uznala anexi (Argentina, Chile – tamní velvyslanci předali úřad Němcům)

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

- Mexiko, Uruguay, Paraguay, Peru, Venezuela, Kuba, Panama, Haiti, Dominikánská r. - nikdy nepřerušily styky
- duben 1942 – Mexiko a Uruguay prvními státy, které uznaly exilovou vládu v Londýně
- Červen 1942 silně rezonovala Lidická tragédie
- Latinskoamerické státy byly neutrální (někdy proněmecky neutrální) – zdráhaly se vyhlásit válku Ose – americký tlak – Argentina duben 45

BAŤA

- Jan Antonín Baťa (1898-1965)
- Po smrti nevlastního bratra Tomáše Bati v roce 1932 šéfem firmy
- Ve 30. letech pobočky v Latinské Americe
- 1939 emigroval, od roku 1941 žil v Brazílii
- Kolonizační projekty v horské džungli - podle vzoru Zlína založil řadu měst (Batatuba, Indiana SP, Mariapolis, Bataguassu nebo Batayporã).
- Po válce byl jeho majetek znárodněn, v roce 47 odsouzen za kolaboraci - rehabilitace teprve v minulých letech
- <https://www.youtube.com/watch?v=uDOxYghcT4A>

STUDENÁ VÁLKA

- 1947-1991
- Mnoho konfliktů v zastoupení supervelmocí
- Ideologicky motivované intervence
- snaha prokázat univerzálnost liberálního kapitalismu x státní socialismu
- Zápas o třetí svět - klíčová rovina konfliktu – většina světové populace

TŘETÍ SVĚT

- Geopolitický pojem
- První kapitalistický svět a Druhý socialistický svět
- Od poloviny padesátých let
- Politický projekt antikolonialismu a nezúčastněných zemí
- Ekonomický projekt (proto i mimoevropské socialistické země jako Kuba či KLDR)
- Zjednodušující koncept – rozvojové země – globální jih

STUDENÁ VÁLKA

- Redefinice úlohy malých států
- Československo nebylo pouhý závislý satelit – konkurence států v rámci sovětského bloku
- Jistá autonomie a specifika

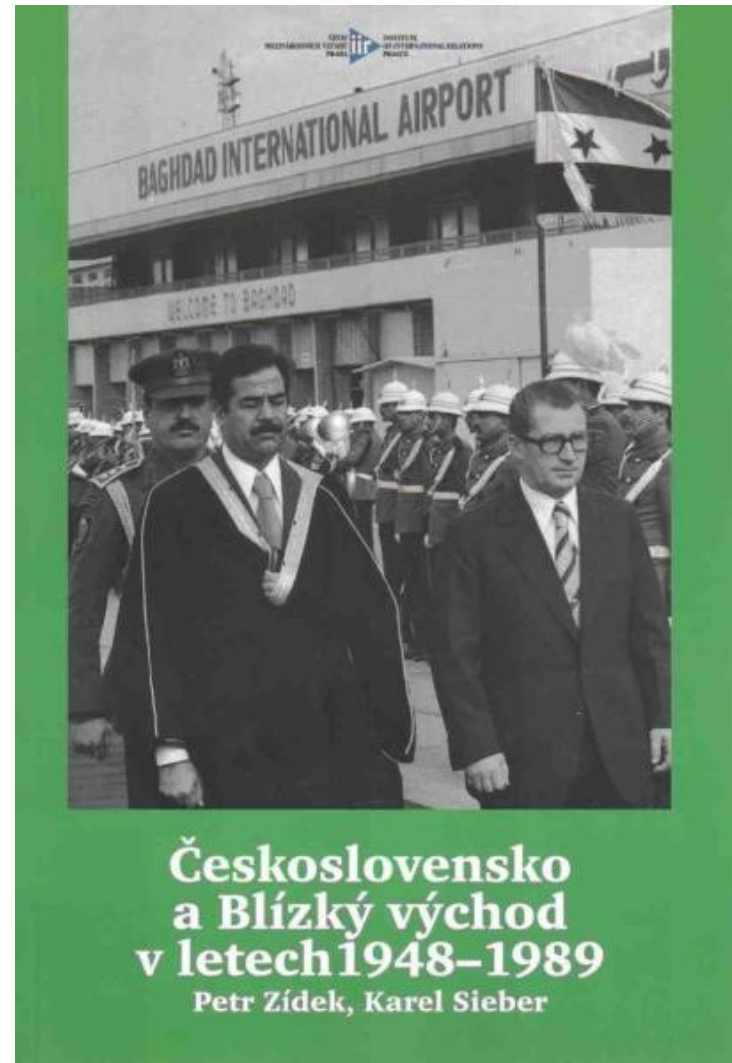
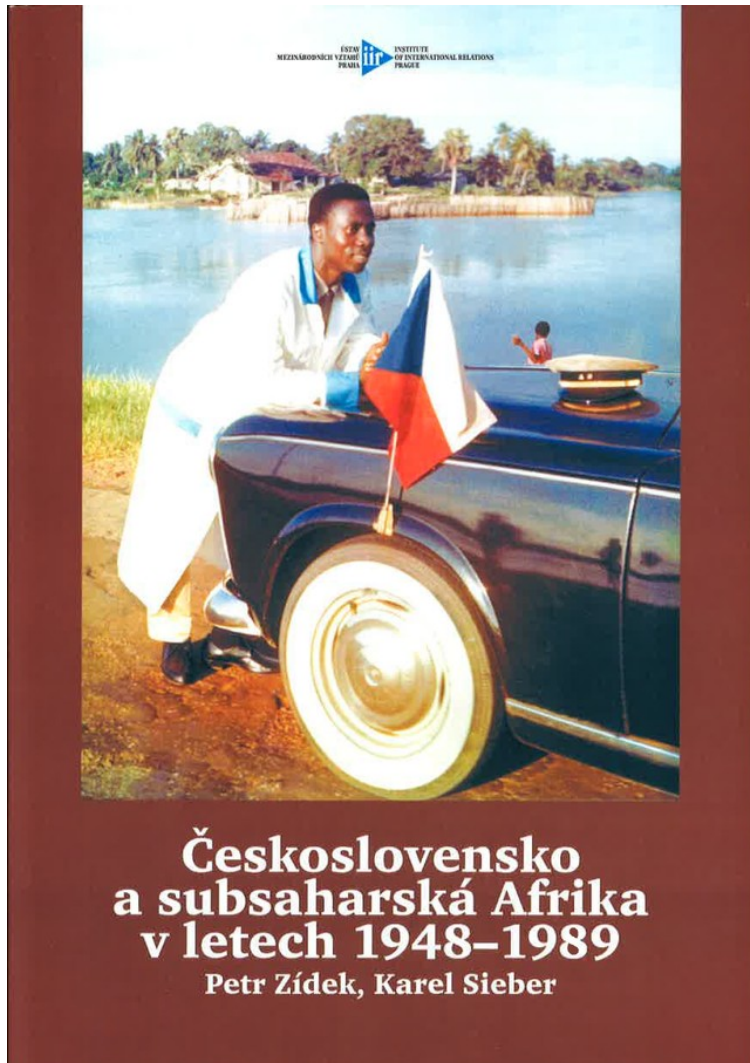

VÝZKUM STUDENÉ VÁLKY V LA

- Politika USA analyzována ze všech úhlů pohledu
- Politika sovětského bloku dlouho opomíjeným tématem
- V poslední době na vzestupu – nové archivy, přístupy
- Pozoruhodné čs. aktivity v rozvojových zemích – málo známé – socialistická alternativa globalizace
- aktivity poražené strany – odstraněno z postkomunistického diskurzu – polemické
- Nejen bilaterální vztahy – řada rozličných úrovní
- výměna expertů, studentů, kulturní politiky, aktivita tajných služeb

VÝZKUM STUDENÉ VÁLKY VE TŘETÍM SVĚTĚ

VÝZKUM STUDENÉ VÁLKY VE TŘETÍM SVĚTĚ

LAS RELACIONES ENTRE
CHECOSLOVAQUIA
Y AMÉRICA LATINA
1945-1989
EN LOS ARCHIVOS
DE LA REPÚBLICA CHECA

Josef Opatrný, Michal Zourek,
Lucia Majlátová, Matyáš Pelant

UNIVERSIDAD CAROLINA DE PRAGA
EDITORIAL KAROLINUM

DEKOLONIZACE

- Zájem SSSR o teritoria, která byla do té doby výlučným zájmem Západu
- Socialismus alternativou ke kapitalismu (který byl ztotožňován s koloniálními mocnostmi)
- Hospodářský, surovinový potenciál
- Československo velmi aktivní
- Blízký východ – podpora Izraele, prodej zbraní Egyptu 1955
- V čem spočívala úloha Československa?
- V čem byla specifická?
- Jaké byly zájmy Československa v LA?

POVÁLEČNÝ VÝVOJ

- Rychlé obnovení diplomatických a ekonomických vazeb mezi ČSR a LA
- Obnovení téměř všech diplomatických úřadů
- S postupující polarizací světa komplikace pro čs. pozici
- Politický a ekonomický tlak USA na LA vlády

- 1947 Chile přerušuje diplomatické vztahy
- 1948 Kolumbie a Peru zavřely vyslanectví
- 1952 Venezuela přerušila styky

POVÁLEČNÝ VÝVOJ

- Konec mnoha obchodních smluv, kontraktů
- Výjimkou peronistická Argentina 1946-55 (lihovar San Nicolás) – obchodní styky – antikomunismus (restrikce vůči čs. krajanům)
- Nástup KSČ
- 1948 - pětina zahraničních titulářů podala demisi – Miroslav Rašín
- Politický exil (Chile 400)

STUDENÁ VÁLKA

- Československá zahraniční politika nebyla nezávislá (reflexí vztahů SSSR a regionu) – v prvních dvou dekádách jistá autonomie
- V období Stalinovy vlády velmi malý zájem o LA – první diplomatické, kulturní mise po r. 1953
- Výrazná orientace na peronistickou Argentinu - politika tzv. třetí pozice
- Jacobo Árbenz – dodávka čs. zbraní – záminka k US invazi – červen 1954 první velká operace CIA v LA

HLAVNÍ RYSY SOV. ZAHRANIČNÍ POLITIKY

- Nikita Chruščov (1953-1964) – mimořádný nárůst aktivit v zemích třetího světa, štědrá ekonomická pomoc – mimořádná finanční náročnost – malá rentabilita
- Leonid Brežněv (1964-1982) – důraz na rozvoj diplomatických a ekonomických styků
- Ekonomická krize 70. a 80 let – stále větší pragmatismus – slábnoucí ideologizace (vojenské režimy) důraz na návratnost

HLAVNÍ RYSY ČS. ZAHRANIČNÍ POLITIKY

- Československá zahraniční politika – kontinuita
- Po roce 1968 – kádrové čistky ve státních institucích (MZV, StB) – plus emigrace
- Ochromení aparátu - ztráta jisté omezené autonomie – ČSSR spolu s NDR nejvíce loajálním satelitem

HLAVNÍ RYSY ČS. ZAHRANIČNÍ POLITIKY

- Několik linií
- MZV, MZO
- důraz na obchod

- MV
- snaha omezovat vliv USA v regionu a podporovat Kubu – narušování čs. zájmů

SPECIFICKÁ POZICE ČESKOSLOVENSKA

- Jedna z průmyslově nejvyspělejších zemí SB
- Široká síť ambasád a ekonomických styků již v meziválečném období
- V polovině 50. let – vyslanectví: Mexiko, Brazílie, Argentina, Uruguay, Bolívie, Peru, Ekvádor, generální konzulát v Kolumbii
- Pozice SSSR a dalších zemí slabší – síť vyslanectví (SSSR: Mexiko, Uruguay, Argentina; Polsko: Mexiko, Brazílie, Argentina; Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko pouze v Argentině)

ČESKOSLOVENSKO V POLITICE SOVĚTSKÉHO BLOKU

- Strategická, logistická poloha, most mezi Východem a Západem
- Praha centrem mezinárodních prosovětských organizací
- Praha jako „rudá Ženeva“ – internacionální prostory

- Mezinárodní svaz studentstva
- Mezinárodní organizace novinářů
- Světový svaz demokratické mládeže
- Světová odborová federace
- Otázky míru a socialismu

SPECIFICKÁ POZICE ČESKOSLOVENSKA

- Československo jako prostředník sovětské diplomacie
- Aktivity v dalších regionech: Blízký východ, Afrika
- LA vnímána jako region omezených možností, sféra vlivu USA

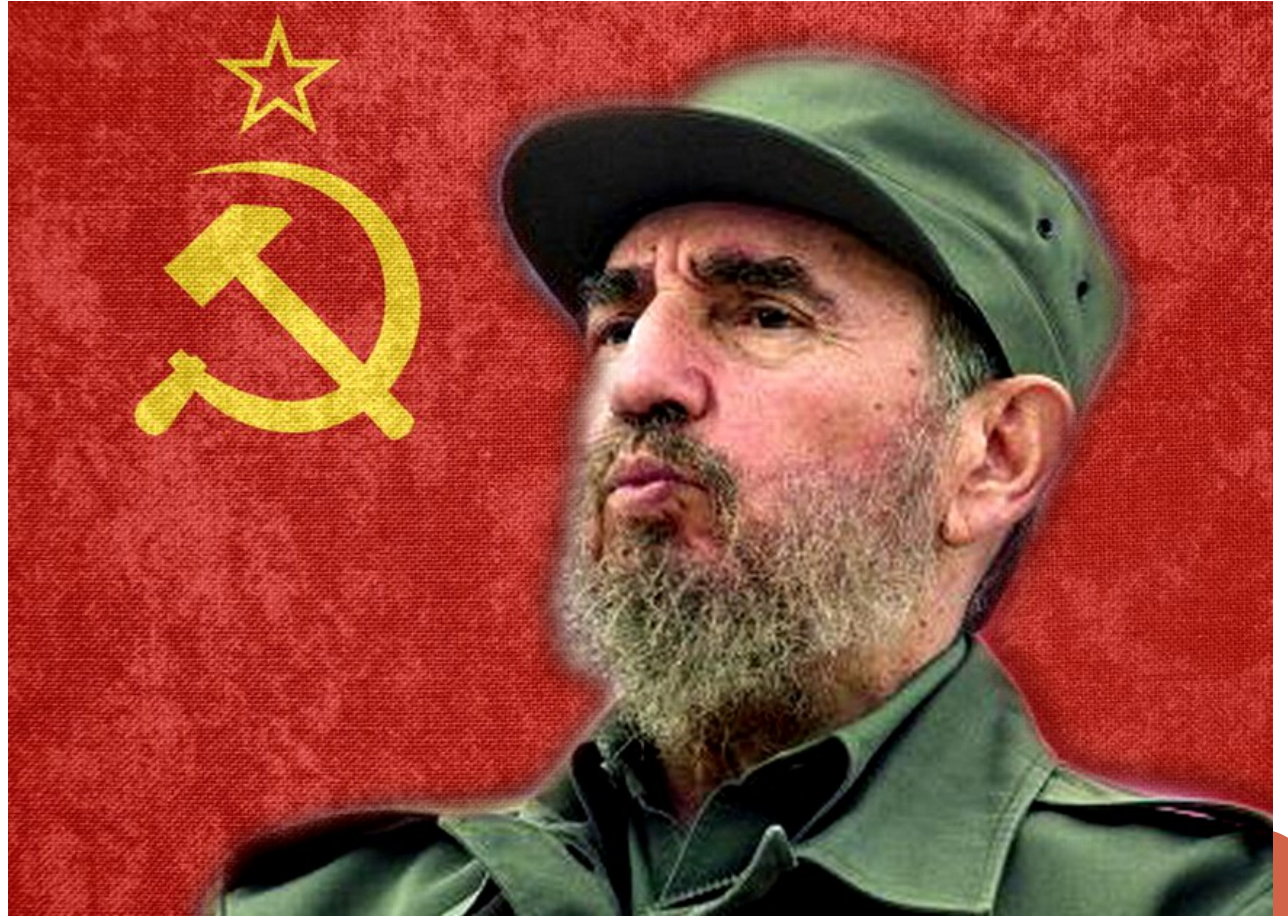
ZAHRANIČNÍ POLITIKA LA

- LA státy – obecně značná diskontinuita (střídání demokratických vlád a vojenských diktatur) – politická nestabilita
- Řada autoritářských pravicových režimů – nepřátelský postoj vůči Sovětskému bloku
- Dominantním faktorem určujícím charakter vztahů byla obchodní výměna - Hlavní obchodní partneři: Brazílie a Argentina
- LA státy mnohdy možné vazby se sovětským blokem užívaly jako páku při jednání s USA
- Několik málo výjimek – možnosti politické spolupráce

KUBA

○ 1959-1989

JUAN VELASCO ALVARADO (PERU)

- 1968-1975

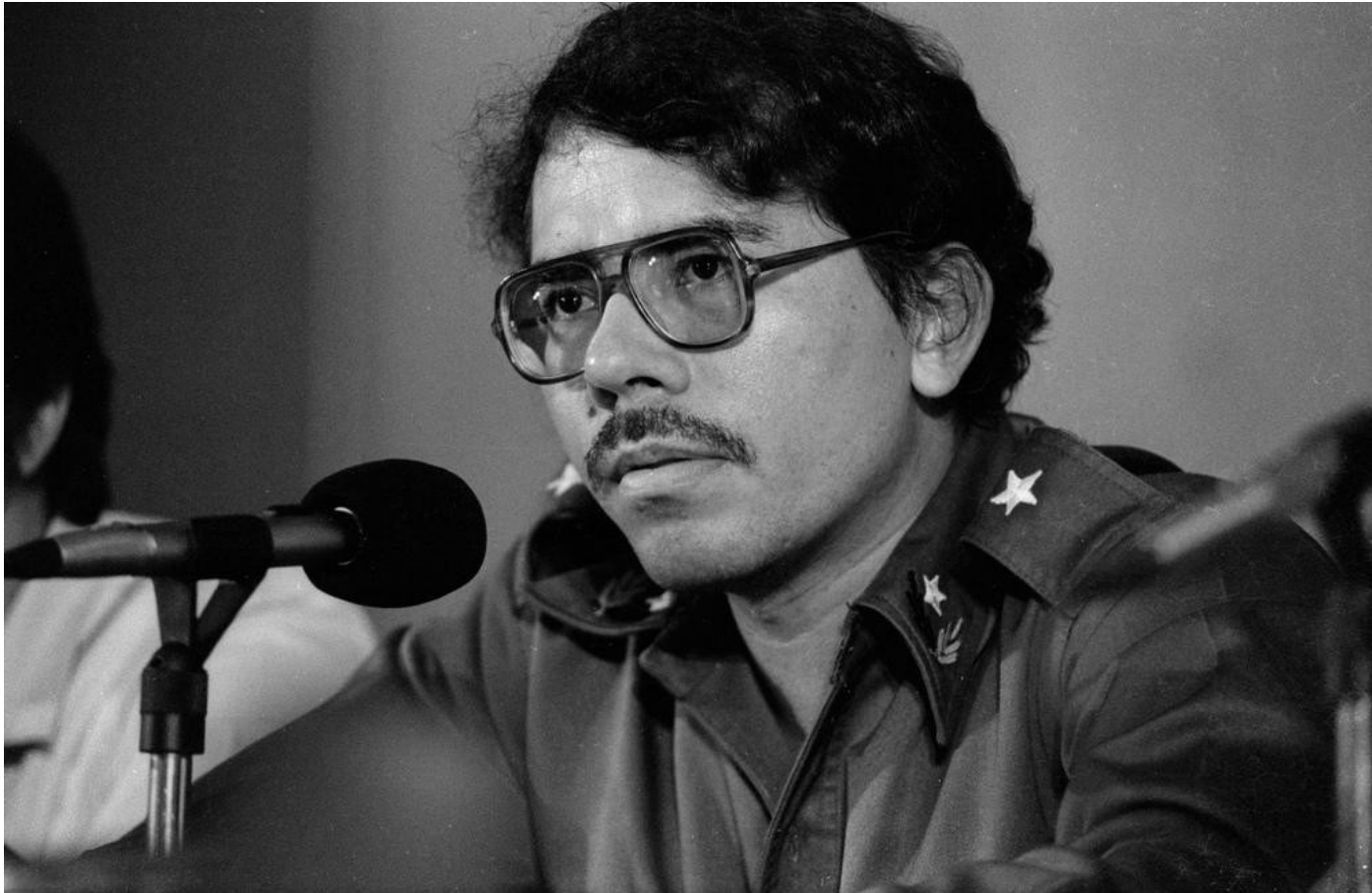
SALVADOR ALLENDE (CHILE)

○ 1970-1973

SANDINISTÉ (NIKARAGUA)

○ 1979-1990

SÍLÍCÍ KULTURNÍ PROPAGANDA

- Od poloviny padesátých let – po nástupu Chruščova – sílící zájem o třetí svět
- Rozporuplné vnímání světa za železnou oponou – silně politizované – svět nevzdělaných barbarů x utopický ráj
- Nástroje soft power – k prosazování politických cílů
- Snaha vytvořit obraz moderní a průmyslové země

SÍLÍCÍ KULTURNÍ PROPAGANDA

- Návštěvy uměleckých souborů
- Rozhlasové vysílání
- Distribuce časopisů (Československý život)
- Překlady literatury
- Filmy
- Výstavy
- Stipendijní pobyty

VLIV KUBÁNSKÉ REVOLUCE

- Mimořádné zvýšení zájmu o LA
- Snaha o posílení politických, ekonomických a kulturních kontaktů s regionem
- První ucelené koncepce vůči LA
- Obecné posílení styků s regionem
- Vzdělávání akademického zájmu
- Španělština politicky protěžovaným oborem
- Nárůst překladů ze španělštiny
- Studenti ze zemí LA

ZAHRANIČNÍ VYSÍLÁNÍ ČS. ROZHLASU

ZAHRANIČNÍ VYSÍLÁNÍ ČS. ROZHLASU

- Radio Praha – založeno 1936
- Od r. 1937 relace pro LA
- V období studené války nástroj kom. propagandy
- Radio Moskva, Radio Berlín
- Od r. 1958 Latinskoamerická sekce
- Speciální programy – Kuba (1961), Dom. Rep. (1965)
- Mimořádný prostor Chile po roce 1973 - navýšení dotace ze dvou na tři hodiny denně
- kritika porušování lidských práv, rozhovory, divadelní hry
- Vysílání v guaraní v 80. letech
- 2011 – ukončeno krátkovlnné vysílání, web

ŠKOLSKÁ POLITIKA

- Univerzita 17. listopadu (1961-1974)
- Univerzita pro studenty z rozvojových zemí
- Snaha vychovat komunistické kádry
- Problémy: kritika politických poměrů (LA studenti), často nevraceli do zemí původu, rasismus
- Zrušeno z politických a ekonomických důvodů
- Univerzita položila základy čs. translologie

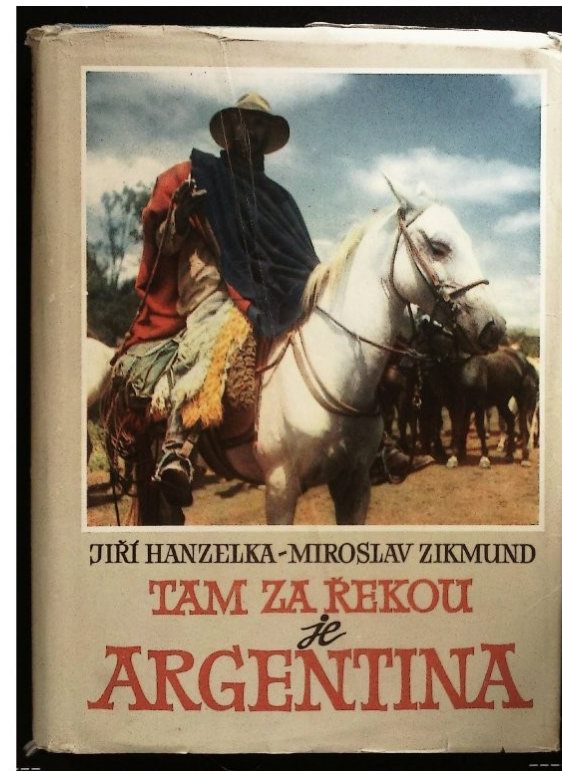
PODPORA LA INTELEKTUÁLŮ

- Materiální, morální
- Československo sídlem LA exilu
- Několik významných představitelů LA kultury pobývalo dlouhodobě v Československu, někteří zanechali písemné svědectví
- Jorge Amado, Pablo Neruda, Nicolás Guillén, Roque Dalton, Pedro, G. García Márquez

ZIKMUND A HANZELKA

- Miroslav Zikmund (1919) a Jiří Hanzelka (1920-2003)
- Cesta z Buenos Aires do Mexika (1948-1950) – mnoho knih, rádio, dokumenty

KUBÁNSKÁ REVOLUCE

- Zásadní moment studené války
- Narušení sféry vlivu USA

- Jedna z historicky mála úspěšných guerillových operací

- Důvody úspěchu:
 - silná lidová podpora
 - podcenění ze strany USA

PRŮBĚH REVOLUCE

- Odpor vůči diktatuře Fulgencia Batisty
- Politický teror
- Potlačování demokratických svobod
- Studentské hnutí
- Hnutí 26. července
- 1953 Útok na kasárna Moncada
- Věznění – 55 amnestie
- Castro známou osobou
- Odjezd do Mexika

PRŮBĚH REVOLUCE

- Prosinec 1956 – 82 Kubánců na lodi Granma připlouvají na Kubu
- V čele Fidel a Raúl Castrovi, Che Guevara, Camilo Cienfuegos
- Partyzánská válka – centrum Sierra Maestra
- Dobyetí měst – demoralizace armády
- 1. 1. 1959 Batista opouští Kubu a povstalci vstupují do Havany
- Násilí proti kontrarevolucionářům, silná vlna emigrace, zejména na Floridu
- Fidel Castro (33 let) v čele vlády
- Uznání revoluční vlády většinou států světa
- USA nereagovaly – nevnímaly režim jako hrozbu
- SSSR neviděl v Castrovi spojence

ORIENTACE REVOLUCE

- Znárodňování, pozemková reforma, snaha omezit vliv USA (od r. 1898)
- negociace se SSSR – první impulsy z kubánské strany
- Únor 1960 – obchodní smlouva SSSR-Kuba
- Od dubna počátky spolupráce → říjen 1960 obchodní embargo USA → intenzifikace

- Leden 1961 přerušení dipl. styků s USA
- Duben 1961 – invaze v Zátocě sviní
- Listopad 1961 – Fidel Castro proklamuje marxisticko-leninistickou orientaci revoluce
- Říjen 1962 – Karibská krize
- Postupná diplomatická izolace Kuby v LA

REFLEXE V LATINSKÉ AMERICE

- Mimořádná vlna sympatií napříč politickým spektrem
- Poprvé v historii různé sektory levice vyjádřily solidaritu
- V roce 1961 jisté ochlazení – prosovětská orientace
- Porušování lidských práv - případ Padilla

- Silný odpor USA – polarizace studené války
- Snaha zabránit vzniku další Kuby
- Zvýšení US přítomnosti v regionu
- Nárůst antikomunismu – omezení demokracie

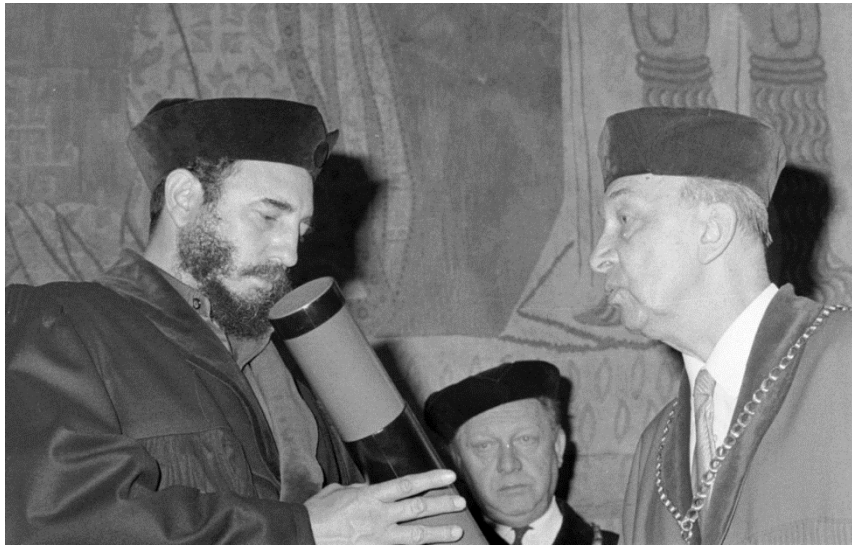
LATINSKOAMERICKÝ BOOM

- Zásadní literární fenomén 60. let
- Vedle kubánské revoluce je to druhý fenomén, který popularizoval LA region
- Masivní úspěch mladých latinskoamerických autorů – do té doby na okraji zájmu
- García Márquez, Cortázar, Fuentes, Vargas Llosa
- Všichni tito autoři silně politicky angažováni
- Polarizace studené války znamenala rozšíření akčního rádia LA umělců

KUBA

- Nejvýznamnější příklad spolupráce
- Kubánská revoluce vzbudila velký zájem o LA
- Československo důležité pro šíření sovětského vlivu

KUBA

- Spolupráce na bázi mezinárodní pomoci
- průmyslové celky
- zbraně
- ČSSR vyrobilo bankovky a mince
- experti, vědci
- František Kriegel (poradce pro zdravotnictví)
- Valtr Komárek (ekonomický poradce)

KUBA

- Praha reprezentovala kubánské zájmy v USA či dalších zemích LA
- Politický přístup – rostoucí kubánský dluh – dodnes ožehavou otázkou
- Skepse čs. občanů k programům mezinárodní solidarity – „Živíme Kubu, sušíme hubu.“

KONEC NEZÁVISLÉ KUBÁNSKÉ POLITIKY – SOVĚTIZACE

- Zpochybňování revoluční cesty od konce 60. let
- Neúspěchy partyzánů, ekonomické problémy
- Pomoc ze SSSR
- Castro podpořil invazi vojsky Varšavské smlouvy – konec kubánského partyzánského vzdoru
- Přesun spolupráce se Sovětským blokem téměř výlučně do ekonomické oblasti
- 1972: Kuba v RVHP
- Prosovětská orientace → navazování obchodních a diplomatických vztahů
- Největší politický partner v LA do roku 1989

KUBÁNSKO-ČS. INTERAKCE

- Desetitisíce Čechoslováků navštívilo Kubu (pracovníci, studenti, doprovod)
- Mladší na montáže, starší jako experti

- Desetitisíce Kubánců v Československu
- převážně mladí lidé
- Studenti centrem zájmu propagandy
- Dělníci upozaděni
- Jen v letech 1978–1989 23 000 kubánských dělníků a dělnic

KUBÁNCI V ČESKOSLOVENSKU

- 100 000 občanů vysláno do zemí RVHP (ČSSR, NDR, Maďarsko)
- Kuba s cílem zvýšení kvalifikace a snížit nezaměstnanost (důsledky porevolučního baby boomu)
- ČSSR s cílem získat levnou pracovní sílu
- Textilky, automobilky, sklárny, pivovary
- https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2022/01/PD_4_21_s46-58.pdf

KUBA PO ROCE 1989

- Konec podpory sovětského bloku – vyklizení čs. pozic – kritika Castrovy vlády
- Velké ekonomické problémy
- Pozoruhodná vitalita – odchod Fidela, Raúla
- Podpora armády
- Inspirace pro další levicové režimy v LA – socialismus 21. století

TAJNÉ SLUŽBY

- S ohledem na nedostupnost archivních materiálů jsou aktivity tajných služeb málo známé
- ABS – přístupné bez jakéhokoliv filtru
- Složitost interpretace
- Československo vyvíjelo v LA intenzivní zpravodajskou činnost.
- Proč a v čem spočívala?

TAJNÉ SLUŽBY

- Rezydentury od padesátých let (Argentina, Brazílie, Mexiko)
- Nárůst aktivity na počátku šedesátých let
- 1960: Kuba, 1961: Uruguay, Bolívie, Kolumbie, Venezuela, 1962: Chile
- Široká kontinentální síť – cíle se příliš neměnily
- Cíle reflektovaly spojení mezi SSSR a Kubou
- Primárním cílem boj proti hlavnímu nepříteli a obrana kubánské revoluce
- Obhajoba čs. zájmů nebyla cílem

TAJNÉ SLUŽBY

- Směr práce určován KGB
- Pravidelné konzultace mezi zástupci rozvědek
- Práce rezidentur: provádění aktivních opatření, získávání konkrétních informací
- KGB měla přístup ke všem dokumentům, některé informace předávány Kubáncům

MÍSTNÍ SPOLUPRACOVNÍCI

- Nutnost vytvořit efektivní síť spolupracovníků
- Z levicových a nacionalistických kruhů
- Zákaz kontaktů s komunisty (přímé vazby na KGB)
- Kategorie: styk, typ, důvěrný styk, agent

MÍSTNÍ SPOLUPRACOVNÍCI

- Motivace: ideologická shoda, materialistické zájmy
- StB v LA naverbovala stovky agentů
- úředníci státního aparátu, novináři, intelektuálové
- Politici (poslanci, ministři) nebyli vhodní

ČESKOSLOVENSKO A OZBROJENÁ REVOLUCE

- Latinskoamerická revoluční levice závislá na pomoci z Kuby
- Po karibské krizi v roce 1962 izolace Kuby
- Linka Praha-Havana – operace MANUEL
- Aktivity StB na podporu Kuby
- Úkryt, výcvik

LOGISTICKÁ PODPORA KUBÁNSKÉ REVOLUCI

PŘÍSTUP ČESKOSLOVENSKÉHO VEDENÍ

- Kuba měla výrazný vliv na politiku SSSR a ČSSR
- Snaha SSSR udržet vliv na ostrově – řada ústupků
- Československo klíčová role prostředníka - nuceno hájit kubánské zájmy
- Přístup Prahy spíše pasivní

DŮSLEDKY

- Negativní recepce ČSSR
- dodavatel zbraní,
- tranzitní centrum guerrilových organizací
- Některé země vyhrožovaly přerušáním diplomatických a ekonomických styků
- Výrazné ohrožení čs. zájmů v regionu
- Československý postoj měl zásadní úlohu v latinskoamerické studenoválečné konfrontaci

213

"DIPLOMACIA" COMUNISTA CHECOSLOVACA

**NO COMERCIE
CON
CHECOSLOVAQUIA ROJA!**

SALVADOR ALLENDE (1970-1973)

- Allende vyhrál volby roku 1970
- Chilská cesta k socialismu
- Allendeho Chile druhý nejvýznamnější politický partner ČSSR v LA (ne ekonomický)
- Více pragmatický přístup
- Chile nemělo mnoho nabídnout
- Převrat 11. 9. 1973

CHILE PO PŘEVVRATU

- SSSR a další komunistické státy přerušily styky
- Chile bez ekonomického a strategického významu
- Propagandistická hodnota
- Masivní kampaň

AUGUSTO PINOCHET

- Presentován jako představitel moderního fašismu, nejbrutálnější diktátor LA
- Lidsko-právní kampaň v SB

VÝCHODNÍ BLOK A AUTORITÁŘSKÉ VOJENSKÉ REŽIMY

- Rozdílné přístupy k vojenským režimům
- Zcela pragmatické zájmy
- Intenzivní spolupráce v případě Brazílie či Argentiny – nejvýznamnější ek. partneři
- Poslední argentinská vojenská junta přes 30 000 obětí

INTERPRETACE PO ROCE 1989

- Pinochetova neoliberální politika - inspirací pro post-komunistické státy (V.B. + Chile)
- Pravicové skupiny obdivující Pinocheta – represe jako nutné zlo
- Návštěva Pinocheta v roce 1994

CHILE PO PINOCHETOVÍ

- Tranzice - doživotní imunita
- Ekonomické úspěchy ?
- Země s nejvyšším HDP na hlavu
- Obrovské ekonomické rozdíly
- Protesty
- Ústavodárné shromáždění

NIKARAGUA

- Sandinisté měli zájem o všestrannou spolupráci se Sovětským blokem
- Omezená pomoc
- Ekonomický pragmatismus
- Strach z druhé Kuby

SANDINISTÉ

- 1979-1990 vláda
- 1990-2006 opozice
- 2006- vláda

- Daniel Ortega a Rosario Murillo

- Od radikální levice k religióznímu konzervativismu

- 2018 vlna silných protestů

VÝVOJ PO ROCE 1990

- Zásadní proměna čs. zahraničně-politické orientace
- Důraz na integraci do západních struktur
- LA – ústup – nekoncepčnost, diskuze o rušení ZÚ
- 90. léta řada návštěv na úrovni ministrů

- Po roce 2000 jistý útlum

- Dominance ekonomických témat

- V posledních pěti letech postupný vzrůst – investiční projekty čs. firem

LIDSKO-PRÁVNÍ DIPLOMACIE

- Václav Havel (1996)

LIDSKÁ PRÁVA

- Klíčové téma české diplomacie
- Podpora kubánských disidentů (Člověk v tísni)
- Havlistická tradice x ekonomický pragmatismus

- Václav Klaus

NÁVŠTĚVY LA POLITIKŮ

- Luiz Inácio Lula da Silva (2008)

Presidente Lula e o presidente da República Tcheca, Václav Klaus, passam em revista as tropas durante cerimônia oficial de chegada ao Castelo de Praga - (Praga, República Tcheca, 12/04/2008)
Foto: Ricardo Stuckert/PR

BUDOUCÍ VÝVOJ

- Multilateralismus – význam pro malé státy
- Delegace EU zastupuje ČR

- Dohoda EU-Mercosur (BRAZ, ARG, PAR, UR)
- Trh 700 milionů obyvatel, 1/4 světového HDP
- Výrazná úspora na clech (4mld EURO ročně) – automobilový průmysl 35 %
- Dohoda 2019
- Nebyla doposud ratifikována

SEZNAM LITERATURY

Obecné přehledy – NLN

Chalupa, Jiří. Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1999.

Kašpar, Oldřich. Dějiny Mexika. Praha: NLN, 2009.

Klíma, Jan. Dějiny Brazílie. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998.

Klíma, Jan. Dějiny Latinské Ameriky. Praha: NLN, 2015.

Křížová, Markéta, Dějiny Střední Ameriky. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016.

Roedl, Bohumír. Dějiny Peru a Bolívie. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

SEZNAM LITERATURY

Obecné přehledy – Libri

Buben, Radek, Somogyi, Petr. Bolívie. Praha: Libri, 2008.

Chalupa, Jiří. Chile. Praha : Libri, 2006.

Křížová, Markéta. Dominikánská republika. Praha: Libri, 2010.

Křížová, Markéta. Haiti. Praha: Libri, 2009.

Křížová, Markéta. Jamajka. Praha: Libri, 2012.

Křížová, Markéta. Nikaragua. Praha: Libri, 2011.

Opatrný, Josef. Kuba. Praha: Libri, 2002.

Opatrný, Josef. Mexiko. Praha: Libri, 2003.

Opatrný, Josef. Panama. Praha: Libri, 2004.

Zourek, Michal, Uruguay. Praha: Libri, 2014.

SEZNAM LITERATURY

Obecné - ostatní

Cambridge History of Latin America. Bethell, Leslie (ed.), vol. I-XI. Cambridge: Cambridge University Press, 1984-2008.

Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberomaerikanisté, Praha: Libri, 1998.

Opatrný, Josef. Amerika v proměnách století. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7.

Slovník spisovatelů Latinské Ameriky. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-10-9.

Knihy

ANDREW, Christopher M. - MITROCHIN, Vasilij. *Operace KGB a studená válka. Mitrochinův archiv. 2.* Praha : Rozmluvy, 2008.

BORTLOVÁ, Hana. *Československo a Kuba v letech 1959–1962.* Praha: FF UK, ed. Scholia, 2011.

BORTLOVÁ-VONDRÁKOVÁ, Hana (ed.). *Španělská vesnice. Reflexe ciziny ve vzpomínkách odborníků na hispánský svět,* Praha: Academia, 2021.

ČERNÝ, Karel. *Ze zámoří do Čech: čokoláda, čaj a káva v raném novověku,* Praha : Academia, 2020.

FIELD, KREPP, PETTINA (Ed.): *Latin America and the Global Cold War,* University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2020.

HANZELKA, Jiří; ZIKMUND, Miroslav, *Tam za řekou je Argentina,* Praha, Orbis, 1956.

OPATRŇÝ, Josef (ed.) *Las relaciones checo-argentinas.* Praha: Karolinum, 2014.

OPATRŇÝ, Josef, Michal ZOUŘEK, Lucia MAJLÁTOVÁ a Matyáš PELANT. *Las relaciones entre Checoslovaquia y América Latina 1945-1989 en los archivos de la República Checa,* Praha: Karolinum, 2015.

NEKOLA, Martin, *Operace Kondor: Latinská Amerika ve spárech CIA.* Praha : Pražská vydavatelská společnost Epoque, 2012.

RUPPRECHT, Tobias. *Soviet Internationalism after Stalin. Interaction and Exchange between the USSR and Latin America during the Cold War.* Cambridge University Press, 2015.

ZOUŘEK, Michal. *Checoslovaquia y el Cono Sur 1945–1989. Relaciones políticas, económicas y culturales durante la Guerra Fría.* Praha: Karolinum, 2014.

ZOUŘEK, Michal. *Československo očima latinskoamerických intelektuálů 1947-1959.* Praha: Runa, 2018.

ZOUŘEK, Michal. *Sto let česko-uruguayských vztahů.* Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2021.

SEZNAM LITERATURY VZTAHY

ČLÁNKY

Bortlová, Hana. Czech Tractors, Cuban Oranges: An Outline of Economic Relations between Socialist Czechoslovakia and Revolutionary Cuba, *Cejiss*, 7, 3, 2013.

Bortlová-Vondráková, Hana. „Horká krev ve výrobě“ – kubánští gastarbeiteri v Československu jako příklad pracovní migrace uvnitř socialistického bloku. In: *Střed*, 2019/2, Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, s. 35–60.

Březinová Turbines and Weapons for Latin America: Czechoslovak documentary film propaganda in the Cold War context 1948-1989, *Cejiss*, 7, 3, 2013.

Křížová České země v atlantickém prostoru. Limity a výzvy provázaných dějin, *Dějiny a současnost*, 2019, 41, 5, 2019, s. 10-12

Křížová, Markéta - Krátkodobá migrace z českých zemí do Latinské Ameriky v 1. polovině 20. století: případová studie provázaných dějin. Markéta Křížová. In: *Český časopis historický = The Czech Historical Review* Praha : Historický ústav AV ČR Roč. 117, č. 3 (2019), s. 586-612.

Marchesi, Aldo -- Zourek, Michal. The New Latin American Left in a polarised Cold War: The story of Vivian Trias. *Cold War History*. 2022. sv. 22, č. 1, s. 19--40.

Mark, James – Rupprecht, Tobias, *The Socialist World in Global History: From Absentee to Victim to Co-Producer*, in: Matthias Middell (ed.): *The Practice of Global History. European Perspectives*. B loomsbury 2020.

Opatrný, Josef. Czechoslovak-Latin American Relations 1945-1989: The Broader Context, *Cejiss*, 7, 3, 2013.

Pelant, Matyáš. Czechoslovakia and Brazil 1945-1989; Diplomats, businessmen, spies and guerrilheiros, *Cejiss*, 7, 3, 2013.

SEZNAM LITERATURY VZTAHY

Perutka, Lukáš Do Latinské Ameriky se nestěhujte. Rady československého "globetrottera" Václava Kotála, Český lid : Czech Ethnological Journal Praha : Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2021 0009-0794 Roč. 108, č. 2 (2021), s. 217-238

Perutka Lukáš Jižní Amerika a její hospodářství na počátku 20. století pohledem Zdeňka Fafla Český časopis historický = The Czech Historical Review Praha : Historický ústav AV ČR, 2017 0862-6111 Roč. 115, č. 4 (2017), s. 1046-1074

Perutka, Lukáš. Arms for Arbenz. Czechoslovakia's involvement in the Cold War in Latin America, Cejiss, 7, 3, 2013.

Rupprecht, Tobias. Socialist High Modernity and Global Stagnation. A Shared History of Brazil and the Soviet Union during the Cold War, Journal of Global History, 6, 3, 2011, 505 – 528.

Rupprecht, Tobias Pinochet in Prague: Authoritarian visions of economic reforms and the State in Eastern Europe, 1980-2000, Journal of Modern European History, 2020

Zourek, Michal Political and Economic Relations between Czechoslovakia and the Military Regimes of the Southern Cone in the 1970s and 1980s, Cejiss, 7, 3, 2013.

Zourek, Michal, Czechoslovakia and Latin America's Guerrilla Insurgencies: Secret Services, Training Networks, Mobility, and Transportation. In: Harmer, Martín Alvarez (ed.): Toward a Global History of Latin America's Revolutionary Left . Gainesville: University of Florida Press, 2021. s. 27--66.

Zourek, Michal. Chateau Dobříš: the centre of Latin American Leftist intellectuals behind the Iron Curtain. Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies. 2019. sv. 44, č. 1, s. 40--61.

Žáček, Pavel. Náš soudruh v Havaně. Vznik čs. rezidentury a spolupráce s kubánskou Bezpečností. In: Paměť a dějiny, 2012, č. 3.

INTERNETOVÉ ODKAZY NA LITERATURU

+DOKUMENTOVÝ SERVER

+ ACADEMIA.EDU, GOOGLE SCHOLAR, [HTTPS://LIBGEN.IS/](https://libgen.is/)

Borlová – Kuba

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/31654/140003981.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

CEJISS – special issue

<https://www.cejiss.org/2013-volume-7-issue-3>

Perutka

https://toolkit.ecn.cz/img_upload/aefc7cb64ddcad05a6beaed2bcfcafc/perutka_217-238.pdf

FIELD, KREPP, PETTINA (Ed.):

<http://library.lol/main/C257F447678D574B14761E6829B91991>

Tobias Rupprecht

https://www.academia.edu/1049817/Socialist_High_Modernity_and_Global_Stagnation_A_Shared_History_of_Brazil_and_the_Soviet_Union_during_the_Cold_War

https://www.academia.edu/44829323/Pinochet_in_Prague_Authoritarian_visions_of_economic_reforms_and_the_State_in_Eastern_Europe_1980_2000

https://www.academia.edu/37498808/The_Socialist_World_in_Global_History_From_Absentee_to_Victim_to_Co_Producer

Zourek

https://www.academia.edu/37725812/Chateau_Dob%C5%99%C3%AD%C5%A1_the_centre_of_Latin_American_Leftist_intellectuals_behind_the_Iron_Curtain

<https://www.tandfonline.com/eprint/IWEQH7VVQUTVEWTV3NUQ/full?target=10.1080/14682745.2021.1923697>>

Žáček

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1203/018-032.pdf>

